

УДК 338.48

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ**Музичка Є.О., Таран О.Л.**

Національний університет харчових технологій

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-149>

У даній статті представлена характеристика туристичного потенціалу Тернопільської області. А саме: надано опис природно-ресурсних та туристично-рекреаційних складових, стан історико-культурних пам'яток та туристичної інфраструктури. Було виділено ключові внутрішні сильні та слабкі сторони туристичного потенціалу Тернопільщини, а також можливості і загрози його розвитку та проведено SWOT-аналіз області. Надано аналіз проблем, які перешкоджають розвитку туристичного потенціалу та розвитку туристичної сфери Тернопільської області. Серед них: поганий стан туристичних об'єктів та доріг; незадовільний стан інформаційного та маркетингового забезпечення сфери туризму; низький рівень забезпеченості області професійними кадрами в сфері туризму; недостатність економічних та фінансових ресурсів для розвитку туристичного потенціалу. Запропоновано та обґрунтовано напрями розвитку туристичного потенціалу Тернопільської області, які передбачають: комплексне стратегічне програмування та фінансування розвитку туристичного потенціалу; економічне стимулювання розвитку туристичного потенціалу та рекреації; рекламно-інформаційне та маркетингове забезпечення туристичного потенціалу області; покращення кадрового забезпечення розвитку туристичної галузі та готельного господарства; формування привабливого інвестиційного клімату для розвитку туристичного потенціалу.

Ключові слова: потенціал, туристичний потенціал області, туристичні ресурси, показники туристичної діяльності, розвиток туристичного потенціалу Тернопільської області.

Постановка проблеми. Розвиток туристичного потенціалу Тернопільської області в сучасних умовах має надзвичайне значення для економіки регіону. У ньому представлені унікальні природні ландшафти, історичні та архітектурні пам'ятники, культові релігійні споруди. У поєднанні із сприятливими природно-кліматичними умовами, розвинутою мережею доріг, системою діючих інфраструктурних об'єктів туристичний потенціал області має об'єктивні передумови для успішного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах сучасного темпу розвитку туристичної галузі в Україні, особливо її західних регіонів, серед багатьох науковців досить широкого спектру дослідження набув розвиток туристичного потенціалу Тернопільської області. Так, наприклад, ця проблема знайшла відображення у працях таких дослідників, як О.В. Заставецька, А.Б. Кошіль, А.В. Кузишин, Т.І. Ткаченко, Н.П. Стецько, К.Л. Дударчук. Туристичні та рекреаційні ресурси області досліджені частково і потребують більшої уваги. Подальше опрацювання вищезгаданої проблеми сприятимуть освоєнню нових видів туристичних послуг і розвитку туристичного потенціалу Тернопільської області в цілому.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день туристична сфера в Тернопільській області недостатньо широко розвинута. Причини становлять як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Крім відсутності належного фінансування та інвестицій у галузь ще однією глобальною проблемою є часткове використання туристичного потенціалу. Для успішного розвитку туристичного потенціалу регіону доречним було б формування привабливого інвестиційного клімату з боку державних органів управління регіоном, розробка та реалізація стратегічного програмування та фінансування розвитку туристичного потенціалу.

Мета і завдання дослідження полягає у розгляді передумов та рівня розвитку природно-ре-

сурсних та туристично-рекреаційних складових, історико-культурного та інфраструктурного стану об'єктів туристичного потенціалу Тернопільської області та розробці пропозицій щодо напрямків його удосконалення з метою розвитку і раціонального використання наявного рекреаційного та туристичного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Необхідна умова розвитку туризму – туристичний потенціал, який може оцінюватися в різних масштабах: на рівні світу, країни, району. Туристичний потенціал є сукупністю органічно взаємопов'язаних природних і матеріальних засобів, які в процесі взаємодії здатні виробляти продукцію або продукт. Будь-яке збільшення кожного ресурсу веде до зростання туристичного потенціалу. Використання туристично-рекреаційних ресурсів, тобто природних, лікувально-оздоровчих, культурно-історичних, розважальних об'єктів, які можуть бути використані для організації туристичної діяльності, здатне підвищити потенціал області за рахунок збільшення економічно-матеріальних надходжень від туристичних, оздоровчих та рекреаційних послуг для зовнішніх і внутрішніх споживачів, відновлення і забезпечення умов для ефективного функціонування подальшого розвитку.

Тернопільська область має значний рівень туристичного потенціалу, оскільки саме на її території містяться значні ландшафтні, історико-культурні, рекреаційні ресурси. Необхідні умови для активізації розвитку туристичного потенціалу створюють також вигідне географічне розташування області, багата флора і фауна, проведення різних фестивалів та ярмарок, історична та пізнавальна спадщина та достатня кількість колективних засобів розміщування. Крім того, достатньо сприятливий екологічний стан області та відносно невисока концентрація промисловості, теж відіграють не останню роль у розвитку туристичного потенціалу області [5].

Для області характерний значний туристично-рекреаційний потенціал: мережа транспорт-

них сполучень, культурна спадщина, розвинута туристична індустрія. Цей потенціал – конкурентоспроможний, оскільки його складовими є природа, історія, клімат, а також – лікувально-бальнеологічні можливості. Тут зосереджені запаси мінеральних вод «Нафтуся» і «Моршинська», синя глина, торфи та лікувальні грязі, що сприяє розвитку туристичного бізнесу.

У області нараховується 18 санаторно-курортних закладів, з яких – 10 санаторіїв, 5 санаторіїв-профілакторіїв, 3 бази та інших відпочинкових зон. До найвідоміших санаторіїв належать: офтальмологічний санаторій «Барвінок» (Зборівський район, неподалік м. Почаїв), бальнеологічний – «Збруч» (розташований в санаторії «Медобори», серед лісового масиву на межі Тернопільської та Хмельницької областей), а також – бальнеологічний, грязьовий – «Медобори» (знаходиться на відстані 20 км від Тернополя, на 16 га мальовничих Подільських Товтр) [4]. У санаторії «Барвінок», крім лікування офтальмологічних захворювань, займаються лікуванням органів дихання, опорно-рухового апарату та нервової системи, а також тут практикується кліматотерапія і лікувальний масаж. У санаторії «Збруч» лікують захворювання нирок, сечостатевої, ендокринної, дихальної систем, лікувальний заклад створений на базі Новозбручанського джерела мінеральних вод. Санаторій «Медобори» займається відновленням здоров'я після перенесених інфарктів, цереброваскулярних порушень, лікують захворювання серцево-судинної системи та органів травлення, допомагають при патології розвитку вагітності тощо.

У області нараховується більше 100 об'єктів спелеології: печери «Кришталева», «Озерна», «Млиники», тощо. Печера «Оптимістична» вважається найбільшою за своїми розмірами у Європі, а також – найоб'ємнішою у світі серед гіпсових печер. Печера «Кришталева» пристосована для масового туризму, довжина електрифікованого маршруту складає 2800 м. Нещодавно до числа туристично-обладнаних печер додалася також печера «Вертеба» поблизу с. Більче-Золоте. До основних природних об'єктів екскурсійного туризму належать: Кременецькі гори, Товтровий кряж, Дністровський каньйон і карстові печери. Заповідники і заказники Тернопільщини займають приблизно 8,9% території області.

Тут нараховується 419 пам'яток природи, 89 заказників, 18 парків-пам'яток садового мистецтва, 9 дендропарків, 4 заповідні урочища, 3 ботанічні сади, державний природний заповідник «Медобори» і регіональні ландшафтні парки «Зарваниця» і «Загребелля». Флора Тернопільщини налічує чимало реліктових видів, серед яких – осока біла, осока низька, хвощ великий, молочай багатобарвний тощо. Деякі рослини занесені до Червоної книги України. Державний природний заповідник «Медобори» знаходиться в межах Гусятинського і Підволочиського районів області, його створено з метою збереження унікальних природних комплексів Подільських Товтр (Медоборів). Товтри – це вузькі горбисті пасма, ізольовані горби, що підіймаються над прилеглою територією на 60-100 м. Заліснена частина Товтр (у межах України) відома своїми медоносними рослинами, звідси походить їхня інша назва – Медобори. Ця височина простягла-

ся від селища Підкамінь Львівської області через Тернопільську та Хмельницьку, а також через Молдову – аж до Румунії.

До рукотворних пам'яток природи належить відоме Тернопільське озеро, площа якого сягає 400га., розташоване на річці Серет, на місці численних боліт, які тут знаходилися. Озеро було створене ще у XVI столітті, під час розбудови оборонних споруд міста. У водоймі колись розводили щук, карасів, карпів, сомів та окунів. Однак, на початку XX ст. озеро почало заростати мулом, і було відновлене і розчищене у 50-их роках. Окрасою водойми був Великий фонтан, стара конструкція якого затонула у 2003 р., однак у 2007 р. фонтан частково відновили, його функція полягає у тому, щоб створити штучне перемішування води і запобігти замуленню водойми.

У регіоні знаходиться знаменитий Дністровський каньйон, який утворений річкою Дністер і розміщений на межі Тернопільської, Івано-Франківської, Чернівецької та Хмельницької областей. Його загальна довжина дорівнює близько 250км., він вважається найбільшим каньйоном у Європі. У 2008 році завдяки інтернет-опитуванню був визнаний одним із семи природних чудес України. Для Дністровського каньйону характерний своєрідний мікроклімат, у його долинах температура є вищою, ніж на рівнині. Долини рік – лівих притоків Дністра, теж часто каньйоноподібні, тут зустрічаються водоспади, наприклад Русилівський каскад або ж знаменитий Джуринський водоспад біля с. Нирків, найвищий водоспад рівнинної частини України.

До архітектурних пам'яток Тернопільщини належать замки XIV–XVII ст., православні і католицькі храми, унікальні сакральні дерев'яні споруди, ратуші, палаци, старовинні кам'яниці тощо. Хоча на Тернопільщині збереглося найбільше в Україні замків, проте практично всі перебувають на різній стадії руйнування. Одним із небагатьох винятків є Збарзький замок. Він розташований на Княжій горі, біля центру старого Збаража. Першу кам'яну фортецю тут заклад князь Дмитро Корибут. Цю споруду двічі руйнували татарські орди, згодом замок був відновлений за проектом італійського архітектора під керівництвом інженера Андреа дель Аква. Першопочатково перебуваючи у не кращому стані, порівняно з іншими замками, він був фахово відреставрований, і на сьогодні перетворився у першокласний музей та туристичний комплекс.

Також було розпочато підйом з руїн Бережанського замку (споруда збережена на 60-70%), проте через брак коштів роботи ідуть дуже повільно. На території функціонує невеличкий музей. Частково відновлено замок у Скалаті. Найбільш мальовничі замки знаходяться у селі Язлівецький – Язловецький, Кременецький, Сидорівський, Тербовлянський замки [3].

В обласному центрі збереглася також основна будівля Старого замку. Тернопільський замок, зведений на лівому березі річки Серет з метою охорони південно-східних кордонів Речі Посполитої від нападів кримських татар, є символом Тернополя і вважається його найдавнішою будівлею. Кременецький замок – старовинна фортеця, від якої залишилися лише руїни після того, коли у 1648 р. загоми козацького полковника Макси-

ма Кривоноса майже зрівняли фортецю з землею. Дивом уцілили залишки надваторової вежі з готичним арочним проїздом, башта над новим будинком і шматки стін. Найзначніші твердині області об'єднані у Національний заповідник «Замки Тернопілля».

До видатних сакральних пам'яток відносяться: Домініканський костел у Тернополі (XVII ст.); костел Різдва Богородиці (XVII ст.) Вірменський костел (XVIII ст.) та Собор Святої Трійці (XVIII ст.), які знаходяться у Бережанах; оборонна Успенська церква у Збаражі (XVII ст.), а також – комплекс монастиря бернардинів (XVII ст.). Вражає незвичними бароковими формами костел Пресвятої Трійці у Микулинцях. Цей храм був відреставрований храм і, по суті, унікальним для даної місцевості.

Вірменський костел у Бережанах (XVIII ст.) споруджений у стилі рококо (пізнього бароко) на кошти місцевого жителя Деодата Горбача, що споруду охороняв високий мур, який перетворював костел на один з елементів оборонної фортифікаційної лінії. У центрі Бережан, фасадом до площі Ринок розміщений Собор Святої Трійці (XVIII ст.), який колись поєднував у своїй архітектурі готично-ренесансні форми, проте через численні перебудови його стиль значно змінився. Оборонна Успенська церква у Збаражі, зведена на початку XVII ст., належить до найдавніших архітектурних пам'яток міста, які збереглися до наших днів. Особливу увагу відвідувачів привертають оборонна дзвіниця храму та сонячний годинник. У Збаражі також знаходиться комплекс монастиря бернардинів (XVII ст.). До складу цього комплексу входять: костел святого Антонія (1723 р.), зведений у стилі бароко, келії бернардинів (1627-1637 р.), дзвіниця (1746-1755 р.) і оборонні мури (1627-1637 р.) Ця обитель з костелом були засновані князями Збараськими, а завершив будівництво Януш Вишневецький разом з дружиною Євгенією.

На території області знаходяться храми східного обряду, найвидатнішими з яких є: монастирська василіянська церква Преображення Господнього у с.Підгора біля Теревовлі, церква Воздвиження Чесного Хреста в обласному центрі, яка розташована біля ставу, Спасо-Преображенська церква у селі Залужжя біля Збаража, Свято-Миколаївська церква у Бучачі, Успенська церква у Підгайцях та інші. Також тут розташовані три костели в готичному стилі: костел Успіння Діви Марії у селі Біще, костел Пресвятої Трійці у селі Підгайці, костел св. Антонія у селищі Залізці та колишні оборонні храми, які знаходяться у руїнах.

Порівняно з сусідніми областями, на Тернопільщині збереглося менше дерев'яних храмів. Дерев'яна церква Успіння Богородиці (XVII ст.) прикрашала Микулинецьку частину Тернополя, через два століття цей храм розібрали, а на його місці спорудили кам'яний, який був майже повністю знищений у 1962 р. Нині церкву відбудували. У передмісті Бережан притулилася дерев'яна церква святого Миколая (XVII ст.), яка вважається шедевром давньої архітектури. На території старого міста Чорків розташовані два дерев'яні храми: церква Вознесіння Христового та Успенська церата. Наразі, обидві церкви від-

реставровані і перебувають у задовільному стані. Досить популярним об'єктом є церква Преображення Господнього, яка знаходиться у селі Підгірці. Загалом, велика кількість дерев'яних споруд розкиданих по різних селах Тернопільщини залишаються невідомі широкому загалу туристів.

Серед пам'яток містобудування виділяється будівля Міської ратуші у Бучачі (XVIII ст.) та єзуїтський колегіум (XVIII ст.) у Кременці. Міська ратуша розміщена у нижній частині Бучача. Фронтон головного фасаду увінчаний родинним гербом графів Потоцьких. Колись фасад споруди прикрашали 14 статуй, однак через історичні лихоліття до наших часів збереглися лише 9. Архітектор П. Гіжицький збудував ансамбль єзуїтського колегіуму, в якому гармонійно поєднуються стилі легкого і розкішного рококо з величчю та суворістю барокового стилю.

Варто згадати величний Вишневецький замковий палац (XV–XVIII ст., у містечку Вишнівець, один із небагатьох палаців, де вже триває створення музею; порівняно маловідомий Струсівський палац – маєток Голуховських, наразі тут знаходиться школа-інтернат; палац графа Бадені у Коропці (XVIII ст., знаходиться на стадії руйнування; палац Потоцьких-Реїв у Микулинцях, оточений парком, на території якого тепер лікарня; мисливський палац Потоцьких у селі Рай на околиці Бережан, що перебудований у школу-інтернат, яка функціонує й досі; садиба О.Вороніна у Білокриниці перебудована у коледж.

На території Тернопільської області знаходяться два чи не найвідоміші християнські святі місця Західної України. Свято-Успенська Почаївська Лавра є величезним комплексом з кількох храмів, келій та печер, до якого входить також віддалений на 2 кілометри Свято-Духівський скит. Зараз Лавра перебуває у підпорядкуванні Української православної церкви під заступництвом Московського патріархату. Не менш давньою є й історія Марійського Духовно-Відпустового центру у Зарваниці. Тут розташована старовинна церква Пресвятої Трійці з Зарваницькою Іконою Богородиці, а на межі XX–XXI століть було відновлено і розширено великий комплекс з чудотворним джерелом, собором, дзвіницею, хресною дорогою, купальнею та монастирем студитів. А неподалік – село Заздрість, де на частково збереженому родинному об'єкті створено садибу-музей Патріарха Йосипа Сліпого.

Збереглося також чимало святинь, які практично всі – у руїнах, а новіші (XIX – поч. XX ст.) – перебудовані до невпізнання. Найвідомішими є оборонна синагога у Підгайцях, перебудована з колишнього аріанського храму, синагога у Гримайлові та Сатанові. Цікава божниця з червоної цегли знаходиться у Струсові, неподалік від центру містечка. Загалом же у області можна оглянути біля трьох десятків синагог. А найкраще збереглася Гусятинська синагога, у котрій до недавнього часу розташовувався краєзнавчий музей [1].

Використанню рекреаційного потенціалу Тернопільської області сприяють об'єкти інфраструктури і сфери обслуговування. Високий рівень обслуговування забезпечують кваліфіковані спеціалісти із туристичної та готельно-ресторанної справи, які випускають місцеві заклади освіти.

У галузі туризму сьогодні працює 46 ліцензованих суб'єктів підприємницької діяльності, 13 туроператорів, 33 турагенти. Готельне господарство Тернопільщини представлено 66 готелями. Вони розміщені на території області нерівномірно. Більшість сконцентровано у Тернополі або поблизу обласного центру, а також у містах Заліщики, Чортків, Кам'янець-Подільський, Кременець.

На території Тернопільської області в Бережанському районі знаходиться туристичний кластер сільського туризму «Мальовнича Бережанщина», який було засновано в 2007 році. Його було створено для сприяння розвитку туризму в сільській місцевості та задоволення і захисту законних економічних, соціальних, творчих, національно-культурних, та інших спільних інтересів своїх членів [6].

Загальний вигляд компонентного складу та показників туристичного потенціалу Тернопільської області наведено в таблиці 1.

Аналіз природно-рекреаційних ресурсів та історико-культурного потенціалу області демонструє широкий обсяг можливостей для організації та розвитку різних видів туризму, лікування та відпочинку. Тернопільська область виступає на національному туристичному ринку як адміністративний, історико-культурний, промисловий, спортивний і діловий центр, а в області туризм має стати одним із пріоритетних напрямів розвитку.

Для аналізу проблем, які стоять на шляху розвитку туристичного потенціалу Тернопільської області, а також, визначення необхідних комплексних заходів для усунення даних проблем, було виділено наступні ключові внутрішні сильні та слабкі сторони туристичного потенціалу Тернопільщини, а також можливості і загрози його розвитку та проведено SWOT-аналіз області який представлено в таблиці 2.

Отже, Тернопільська область має достатньо великий туристичний потенціал для розвитку туристичної сфери на її території. Але поруч із позитивними передумовами його розвитку невирішеними залишається низка проблем:

- низький рівень розвитку надання транспортних послуг усіх видів, особливо міжміського сполучення в межах області. Головними причинами є: часті відміни рейсів, поганий стан транспортних засобів пересування та відсутність чіткої інформації про розклад рейсів або складність її отримання;
- поганий стан більшості туристичних об'єктів, причинами якого є занедбані та напівзруйновані пам'ятки замково-палацової культури; незадовільний матеріально-технічний стан закладів культури та мистецтва; відсутність сучасних систем охорони;
- відсутність під'їздів до багатьох туристичних об'єктів та незадовільний стан доріг;
- недостатність інформаційного та рекламного забезпечення просування туристичних та ін-

Таблиця 1

Компонентний склад, критерії та показники туристичного потенціалу Тернопільської області

Компоненти	Критерії	Показники	
Туристично-рекреаційні ресурси	1. Природні ресурси та природно-антропогенні ресурси	Площа природоохоронних територій (122634,0268 га)	
		Кількість національних парків, інших природоохоронних об'єктів (419 територій та об'єктів природно-заповідного фонду)	
	2. Соціальні ресурси	Кількість архітектурних та культурно-історичних пам'яток (1936)	
		Мережа музеїв, театрів, інших закладів розваг і атракцій (2067)	
Туристична інфраструктура	3.1. Розвиток туристичної індустрії	3.1.1. Кількість суб'єктів туристичної діяльності (46)	
		3.2. Інфраструктура гостинності	3.2.1. Забезпеченість території засобами розміщення для різних категорій туристів (66)
			3.2.2. Забезпеченість території закладами ресторанного господарства для різних категорій туристів (234)
			3.2.3. Цінова конкурентоспроможність послуг у туристичних підприємствах (7,5)
	3.2.4. Якість обслуговування (7,2)		
	3.3. Транспортна доступність	3.3.1. Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, тис. км на кв. км (405 км)	
		3.3.2. Щільність залізних колій загального користування, тис. км на кв. км (45,9)	
		3.3.3. Кількість аеропортів (1)	
	4. Загальний імідж регіону, соціальне середовище	4.1. Якість життя населення	4.1.1. Кількість економічно активного населення (у % до загальної кількості) (61,2)
			4.1.2. Доходи на душу населення (31525)
4.2. Підтримка розвитку туризму		4.2.1. Наявність програм розвитку туризму +	
		4.3. Позитивний туристичний імідж регіону	4.3.1. Сформованість системи маркетингових комунікацій +
4.3.2. Популярність туристичного бренду території (27%)			
4.4. Екологічна безпека	4.4.1. Щільність шкідливих викидів в атмосферу (4,4)		
4.5. Правова безпека	4.5.1. Кількість злочинів на 10 тис. населення (39,6)		

Джерело: розроблено авторами за даними [8]

Таблиця 2

SWOT-аналіз туристичного потенціалу Тернопільської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – Вигідне геополітичне розташування, автомобільні, залізничні та повітряні сполучні шляхи міжнародного значення; – Велика кількість унікальних туристично-рекреаційних об'єктів (замки, церкви, пам'ятки архітектури тощо); – Наявність особливих територіальних особливостей (фольклор, традиції, звичаї, обряди); – Наявність значних рекреаційних територій; – Наявність значної мережі санаторіїв, санаторієв-профілакторіїв, баз відпочинку; – Наявність різноманітного туристичного продукту; – Досить розвинена транспортна інфраструктура, висока щільність транспортних мереж. 	<ul style="list-style-type: none"> – Незадовільний стан пам'яток природи, історії, культури, архітектури; – Низький рівень розвитку туристичної інфраструктури; – Незадовільний стан доріг та відсутність під'їздів до багатьох популярних туристичних об'єктів. – Недостатня кількість розроблених туристичних маршрутів в межах області; – Нераціональне розміщення об'єктів готельного господарства в області та низький рівень розвитку сфери обслуговування; – Низький рівень матеріально-технічної бази рекреаційної сфери; – Недостатнє туристично-інформаційне забезпечення туристів; – Недостатня кількість спеціалістів для реконструювання та відновлення історико-культурних пам'яток; – Невідповідність якості рекреаційних послуг міжнародним стандартам.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – Дослідження та ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу області; – Проведення масових заходів з метою ознайомлення з унікальними пам'ятками без розвинутої інфраструктури; – Розвиток потенціалу природоохоронних територій; – Проведення активної рекламно-інформаційної роботи щодо заохочення інвестування туристичної сфери; – Зробити туристичну діяльність однією з пріоритетних галузей економіки області; – Вихід туристичного потенціалу області на міжнародний ринок; – Участь у міжрегіональних та міжнародних виставках, ярмарках, бізнес-зустрічах; – Запровадження інноваційних технологій курортного обслуговування, бальнеологічного лікування та новинок світового ринку SPA-індустрії. 	<ul style="list-style-type: none"> – Велика конкуренція з потужним сусіднім курортним регіоном; – Недооцінка значення туризму для розвитку регіону; – Потреба в ремонті локальної транспортної інфраструктури; – Зміни в потребах і перевагах потенційних споживачів курортних послуг, як наслідок – втрата клієнтів; – Імовірний відтік кваліфікованих кадрів у санаторно-курортному комплексі регіону; – Висока конкурентність європейських ринків, складність виходу на них; – Перенаправлення туристичних потоків області в інші західні регіони та країни ЄС; – Неприятливий інвестиційний клімат.

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

вестиційних можливостей у сфері туризму Тернопільської області:

1) брак змістовного представлення туристичного потенціалу та підприємств туристичної галузі на всеукраїнських та міжнародних туристичних та інвестиційних заходах;

2) відсутність розвитку мережі туристичних інформаційних центрів;

- недостатність фінансування з боку держави для розвитку туризму, туристично-рекреаційного бізнесу, залучення інвестицій у туристичну галузь;

- недостатність фінансування та кваліфікованих спеціалістів для реставрації і відновлення історико-культурних, архітектурних пам'яток, раціонального використання та збереження туристично-рекреаційних і природних ресурсів;

- слабка взаємодія органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму і рекреації в регіоні;

- недостатнє забезпечення професійними кадрами в галузі туризму і рекреації та неналежний рівень підготовки кадрів для туристичної галузі.

З метою розвитку туристичного потенціалу Тернопільської області необхідно проводити регіональну політику, спрямовану на використання можливостей області як туристичного регіону найближчим часом. Особливу увагу варто звернути на поширення позитивного іміджу області та реалізації існуючого туристичного потенціалу Тернопільської області. Для цього необхідні такі заходи:

1. Сприяти збільшенню обсягів реалізації та використання механізмів державно-приватного партнерства для реалізації проектів з модернізації туристичної та транспортної інфраструктури, освоєння природних ресурсів (джерела мінеральних вод, лікувальних грязей), реконструкції, збереження та реставрації культурних пам'яток; розробити механізм надання туристичних об'єктів та природних ресурсів у довготривалу оренду за умов капітальної реставрації, належного утримання пам'яток архітектури, відкритого доступу до них, забезпечення умов збереження екології.

2. Подавати заявки на проведення великих заходів спортивного (світового та європейського рівня) та гуманітарного характеру (музичні, пісенні фестивалі та конкурси, тематичні фестивалі, виставки та ін.) з метою забезпечення завантаженості готелів, розвитку внутрішнього туризму, зокрема активізації соціального, інвентивного, ділового, молодіжного видів туризму.

3. Розробити та реалізувати регіональні і місцеві програми розвитку інвестиційної діяльності на менш активних територіях, які володіють значним туристично-рекреаційним потенціалом, спрямовані на заміщення державного бюджетного фінансування проектів шляхом створення інвестиційних фондів, кластерів, інших об'єктів інвестиційної інфраструктури, залучення коштів іноземних інвесторів [7].

4. Розробити організаційно-економічні заходи системи підготовки, перепідготовки спеціалістів та підвищення кваліфікації кадрів у туристичній

сфері, розвиток спеціальностей, яких не вистачає на туристичному ринку.

5. Розробити регіональними та місцевими органами влади інформаційні заходи, які будуть спрямовані на внутрішній ринок туристичних послуг, а саме серед місцевого населення, туристичних операторів та агенств, підприємств готельно-ресторанного бізнесу та санаторно-курортної справи, потенційних інвесторів позитивного європейського та вітчизняного досвіду створення садиб зеленого туризму, туристичних кластерів, підвищення рівня авантажованості закладів лікувального, освоєння природних (в тому числі лікувальних) ресурсів.

6. Посилити популяризацію можливостей і переваг туристичного потенціалу Тернопільської області шляхом активної участі у регіональних, національних та міжнародних виставках, ярмарках, форумах представників туристичного бізнесу, готельно-ресторанного господарства, санаторно-курортних закладів, закладів культури та мистецтва, що сприятиме збільшенню потоку внутрішніх та іноземних туристів, залученню інвестиційних ресурсів для реалізації нових проектів у сфері туризму та рекреації на Тернопільщині.

Висновки і пропозиції. Беручи до уваги об'єктивні сприятливі передумови та окремі негативні аспекти розвитку туристичного потенціалу Тернопільської області пріоритетами державної регіональної політики мають стати покращення планування та більш ефективне використання туристично-рекреаційного та природно-ресурсного потенціалу території шляхом: довгострокового комплексного науково-обґрунтованого стратегічного програмування та фінансування розвитку туризму і рекреації; рекламно-інформаційного та маркетингового забезпечення туристично-рекреаційної сфери у межах країни та за її кордоном; економічного стимулювання розвитку туризму та рекреації; реалізації механізмів державно-приватного партнерства у сфері інфраструктурних та туристичних проектів; покращення кадрового забезпечення розвитку туристичної галузі та готельного господарства, оптимізації загальної інфраструктури та інфраструктури туризму і культури; формування привабливого інвестиційного клімату для реалізації проектів у сфері туризму та рекреації.

Список літератури:

1. Головка Г. Святині мальовничої Тернопільщини. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2006. № 14-15. С. 37.
2. Городиський Ю. Проблеми і перспективи розвитку туризму у Тернопільській області / Ю. Городиський, А. Манько // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2012. Випуск 29, ч. 1. С. 211.
3. Дударчук К.Д. Історико-культурні туристичні ресурси Тернопільської області: стан збереження та використання [монографія]. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. С. 26-27.
4. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм в області у 2016 році: доповідь / Головне управління статистики у Тернопільській області, 2017. 26 с.
5. Стецько Н.П. Формування стратегії розвитку туризму Тернопільської області. URL: <http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/15.pdf>.
6. Царик П.Л. Підходи щодо оптимізації функціонально-просторової структури регіональної рекреаційної системи Поділля. Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. Тернопіль, 2016. № 2. С. 146-150.
7. Офіційний сайт – Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Музичка Є.О., Таран О.Л.

Национальный университет пищевых технологий

РАЗВИТИЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В данной статье представлена характеристика туристического потенциала Тернопольской области. А именно: предоставлено описание природно-ресурсных и туристско-рекреационных составляющих, состояние историко-культурных памятников и туристической инфраструктуры. Было выделено ключевые внутренние сильные и слабые стороны туристического потенциала Тернопольщины, а также возможности и угрозы его развития и проведения SWOT-анализ области. Дан анализ проблем, препятствующих развитию туристического потенциала и развития туристической сферы Тернопольской области. Среди них: плохое состояние туристических объектов и дорог; неудовлетворительное состояние информационного и маркетингового обеспечения сферы туризма; низкий уровень обеспеченности области профессиональными кадрами в сфере туризма; недостаточность экономических и финансовых ресурсов для развития туристического потенциала.

Предложено и обосновано направление развития туристического потенциала Тернопольской области, которые предусматривают: комплексное стратегическое программирование и финансирования развития туристического потенциала; экономическое стимулирование развития туристического потенциала и рекреации; рекламно-информационное и маркетинговое обеспечение туристического потенциала области; улучшение кадрового обеспечения развития туристической отрасли и гостиничного хозяйства; формирование привлекательного инвестиционного климата для развития туристического потенциала.

Ключевые слова: потенциал, туристический потенциал области, туристические ресурсы, показатели туристической деятельности, развитие туристического потенциала Тернопольской области.

Muzychka Y.O., Taran O.L.

National University of Nutrition Technologies

DEVELOPMENT OF TRAVELING POTENTIAL OF TERNOPILSK REGION

Summary

This article presents the characteristics of the tourist potential of the Ternopil region. Namely: the description of natural resource and tourist-recreational components, the state of historical-cultural monuments and tourist infrastructure. The key internal strengths and weaknesses of the tourist potential of Ternopil region were highlighted, as well as the opportunities and threats of its development and SWOT analysis of the region. The analysis of problems hindering development of tourist potential and development of tourist industry of Ternopil region is given. Among them: poor condition of tourist facilities and roads; unsatisfactory state of informational and marketing provision of tourism; low level of provision of professional personnel in the field of tourism; lack of economic and financial resources for the development of tourism potential. The directions of development of tourist potential of Ternopil region are proposed and grounded, which include: integrated strategic planning and financing of tourism potential development; economic stimulation of tourism potential development and recreation; advertising, informational and marketing support of the tourist potential of the region; Improvement of staffing of tourism industry and hotel industry development; formation of an attractive investment climate for the development of tourism potential.

Keywords: potential, tourist potential of the region, tourist resources, indicators of tourism activity, development of tourist potential of Ternopil region.